

## Time nul i dansk politik

*Hans Mouritzen*

*Dr.scient.pol., forsker i dansk og europæisk udenrigspolitik ved DIIS*

I fremtidens skolebøger vil perioden 1990 til 2005 være Danmarks udenrigspolitiske 'guldalder'. Efter den kolde krig fik vi en hidtil uset udenrigspolitisk handlefrihed. Vi kunne følge USA eller lade være, vi kunne eksportere vor samfundsmodel til Baltikum, hvis vi ville, vi kunne gå i krig eller lade være.

Nøgleordene er 'renommé' og 'medieglobalisering' for at forstå Muhammed-krisens betydning for dansk udenrigspolitik. Renommé er et uhåndgribeligt, men helt centralt grundstof for staterne. Har man ydet noget særligt, som Danmark i Baltikum, giver det renommé, der kan sættes i 'banken' og omsættes ved lejlighed til indflydelse på en konkret sag. Da vi gik i krig i Irak, gav det renommé i Washington, men ikke i Berlin og Paris. Ens egen samfundsmodel kan også give renommé og dermed være egnet til eksport. En overgang blev vi henregnet under den 'nordiske samfundsmodel', så fik Nyrop det revideret til 'Danmark som foregangsland', og hvad så nu? Det handler om image, ikke nødvendigvis noget objektivt korrekt. I de internationale mediers omtale af lande bruges ikke en gradsskala; det er enten-eller. Enten 'H.C. Andersen land', det idylliske, venlige, osv. Eller det fremmedfjendske, racistiske, småskårne. Der er ikke plads til de finere nuancer. Navnlig er det en 'god historie', hvis man falder fra det gode til det dårlige. 'Hovmod stod for fald' eller lignende overskrifter kan bruges. Eller 'Vi sparkede på dem, der lå ned, men så kom deres storebrødre'. Man kan leve længe på et godt image, selvom det ikke er sandt; omvendt, når det først er ødelagt, er det næsten umuligt at genoprette. Det er det, der er sket for Danmark. Det er diplomaternes værste mareridt.

Det er ikke rart at blive lagt for had af over en milliard mennesker, fra Vestafrika til Indonesien. Men det er ikke det værste. Det afgørende er de afledede renommé-tab blandt vore allierede. USA og Storbritannien, som vi følger i tykt og tyndt, er multietniske og multikulturelle samfund. Det samme gælder de europæiske stormagter Frankrig og Tyskland samt Sverige, det land der følger os på nærmeste hold. Deres samfund kan kun fungere på basis af gensidig hensyntagen og tolerance ('politisk korrekthed', det værste bandeord på dansk). Derfor får man naturligvis ikke dem til at bakke op om noget som helst andet styrende princip for den globaliserede verden. At det kan være kommet som en overraskelse eller skuffelse for nogle danske politikere og aviser kan undre. Problemet er, at vi står over for en uheldig alliance mellem den

muslimske verden, omfattende både dens verdslige og fundamentalistiske stater, og den vestlig-demokratiske 'tolerance'-verden. Dvs. en meget sjælden, men til gengæld vidtspændende alliance. FN's generalsekretær kritiserer os. De få monoetniske nationalstater, der er tilbage, er ikke politisk tunge nok til at basere en udenrigspolitik på. Måske Polen, men dets katolicisme tilsiger en grundlæggende respekt for religiøse symboler. Nok har der været spredte sympati-demonstrationer og læserbreve til fordel for Danmark rundt omkring i verden, men det er nu engang ikke *Vlaams Belang* (Belgiens højre-ekstremistiske parti) og lignende, man bygger en udenrigspolitik på. Vi er kort sagt havnet i et normativt ingenmandsland.

Danmark er blevet international paria på linje med Østrig for nogle år siden (Kurt Waldheim og Jörg Haider-sagerne). Smag på ordet; det kan da ikke ske for Danmark, vil de fleste af os nok indvende. Svaret er, at det allerede *er* sket! Det er en realitet i dag, marts 2006, uanset om man mener, det er retfærdigt eller ej. Vi er vant til problemstillingen, om det globalt er klogt at blive associeret for meget med USA; det kan der siges meget om *pro et contra*. Nu er problemstillingen imidlertid, om der er nogen, der vil associeres med os, lave projekter og initiativer sammen med os. Vore ord vejer lettere, navnlig vedrørende menneskerettigheder og bistandspolitik; 'og det skulle komme fra jer' bliver indvendingen, udtalt eller udtalt, når vi fremover tager stilling i kontroversielle emner.

Det andet nøglebegreb er medieglobaliseringen. Vi har ikke længere nogen dansk 'dagligstue', hvor vi kan være os selv. De internationale medier og deres 'papparazzier' kigger ind gennem vinduerne. Vi har ydermere tiltrukket os opmærksomheden gennem en kontroversiel udlændingepolitik, kulturkamp og dertil hørende debatklime. Oveni dette kommer så Muhammed-sagen, som blot er dråben. Den er skæbnesvanger, fordi den har givet de internationale medier anledning til at repetere alle de negative ting omkring dansk udlændingepolitik, de kan komme i tanke om. Og vær vis på at de vil holde udkig fremover.

Der er ingen tvivl om, at Danmarks på forhånd (før lavinen) velkonsoliderede stilling i international politik har hjulpet os de sidste par uger. Vi har stået bedre end Østrig gjorde. Tilbage står imidlertid, at Danmark nu har trukket på sine reserver i den internationale 'bank'. Der er ikke flere 'specielle trækningsrettigheder' tilbage. Hvilke handlemuligheder er der for den danske regering i denne 'time nul'?

Den første er 'trods scenariet'. I dette scenarie er tanken, at ulykken skyldes ydre kræfter: de muslimske lande, især Egypten, og deres håndlangere (femtekolonner) i

Danmark: imamerne. 'Folket kan aldrig tage fejl' lyder grundsætningen. Så længe Gallup giver fortsat opbakning til VKO (hvilket alt tyder på), fortsætter kulturkampen. Sagen handler om ytringsfrihed, ikke udlændingepolitik. Muslimerne kan ikke tåle vores ytringsfrihed, men det må de lære. Det er under alle omstændigheder deres problem. Det gælder bare om at holde ud, finde de skyldige, stå fast og så se at komme videre. Så vil Danmark blive belønnet for sin princip-fasthed, også internationalt.

Den anden handlemulighed er tilpasning til det internationale samfund. Tanken er her, at det er *Danmark*, der er noget galt med. Den danske politiske kultur er kørt af sporet i forhold til det gældende internationale norm-system. Dette gælder specielt udlændingepolitikken og debatklimate. Det var jo netop udlændingepolitikken og den offentlige debat, som de 11 muslimske ambassadører henviste til i oktober med henblik på at få et møde med statsministeren; det var ikke kun Jyllandspostens tegninger. Kritik fra internationale organisationer, danske forfattere, præster m.v. er blevet afvist, mere eller mindre arrogant. Ligeså kritik fra venligtsindede lande, deres ledere såvel som presse. Fremmedfjendskheden har fået lov til at udvikle sig i et selvforstærkende samspil mellem væsentlige dele af befolkning, medier og politikere i en dansk 'osteklokke'. Ordene devalueres, man vænner sig til det. Profettegningerne er blot den lille ting, der har udløst lavinen – den eksplosive reaktion på lang tids mobning. Derfor er det internationale samfunds forventninger til os nu, at vi skaber orden i eget hus.

I denne situation indser regeringen (stadig ifølge scenariet), at den nationale interesse kræver tilpasning. Det gælder nu om at genskabe udlandets tillid til Danmark, at få skabt en overensstemmelse mellem det gældende internationale normsæt og det danske. Kulturkampen må derfor afblæses. Den var ganske vist møntet primært på Danmark, men det indses nu, at medieglobaliseringen umuliggør en sådan adskillelse. Oversat til engelsk kan det for let misforstås som 'civilisationernes kamp'. Der dannes en national samlingsregering bestående af Venstre, Konservative og Socialdemokraterne med de Radikale som støtteparti. Dansk Folkeparti er ude i kulden. Strammerkursen i udlændingepolitikken forlades. I regeringserklæringen gives naturligvis en uforbeholden undskyldning for Muhammed-tegningerne. Regeringen påtager sig nu en opinionsførende rolle i retning af tværkulturel forståelse og tolerance. Sandsynligvis vil Galluptallene, i hvert fald på kort sigt, yderligere styrke Dansk Folkeparti. Men så længe partiet ikke nærmer sig 50% af stemmerne, har det ingen betydning. De udenrigspolitiske hensyn bestemmer.

Valget mellem de to scenarier er naturligvis politisk. Om der findes en farbar mellemvej er uvist. Den vil i så fald indebære en højst ustabil balance, hvor regeringen

fortløbende må parere til to sider samtidigt (internationalt og i forhold til Dansk Folkeparti) – eller rettere *tre* sider, idet man som bekendt har åbnet en ekstra front i forhold til dansk erhvervs- og kulturliv. Regeringen må også udstyre sig med en passende tvetungethed, som vi allerede har set tendenser til: lidt pragmatisk scavenianisme på *Al Arabia* med respekt for den 'arabiske kulturs store bidrag til civilisationen' og samtidig fortsat kulturkamp og jagt på sydebukke herhjemme. Men det holder næppe i længden. Om ikke andet må man da få stress. Der er ikke vandtætte skodder mellem det ydre og det indre, for at sige det mildt. Der må træffes et valg.